

Тема. Бесіда про позакласне читання «Як засяють зірки на Свят-вечір...»

(Різдвяна поезія та оповідання Богдана Лепкого)

Мета : ознайомити учнів з різдвяною поезією та оповіданнями Богдана Лепкого; відновити народні традиції та звичаї, пов'язані із вшануванням цього свята; розвивати естетичне сприйняття святкування Різдва, уміння відчувати неповторну красу художнього слова; виховувати любов і повагу до обрядів, народних звичаїв і традицій.

Обладнання : фотографії церкви у селі Поручин Бережанського району, портрет письменника, ілюстрації до творів, художні книги «Казка мого життя», «Цвіт споминів», презентація «Різдвяні мотиви у творчості Богдана Лепкого», збірка колядок, аудіозапис колядок.

Тип уроку : бінарний урок з елементами вистави

Епіграф. Пустіть дітей приходити до Мене і не забороняйте їм ,
бо таких є Царство Боже.

Євангеліє, Лк . 18 , 16.

Хід уроку

І. Етап орієнтування

Слово вчителя

З давніх-давен християни урочисто, схвильовано зустрічають найкраще, світле свято - Різдво Христове. Саме з ним в українців пов'язано багато обрядів і звичаїв. Колядники, за народною традицією, під час обходів дворів вшановували всіх членів родини. Вони виконували величальні пісні господареві, господині, дітям, прославляючи Матір Божу і мале Дитятко. І сьогодні в деяких регіонах країни колядники готують різдвяну виставу-вертеп.

На сьогоднішньому уроці оцінювання буде здійснюватися за отриманими вами різдвяними зірочками, таким чином визначимо найактивнішого учня класу.

Евристична бесіда

- Чи ходили ви коли-небудь колядувати ?
- Які враження у вас про це збереглися ?
- Чи брали участь у виставі ? Чи бачили її коли-небудь ?
- Що вас найбільше зацікавило у ній ?

Слайд 1

Різдвяні твори Богдана Лепкого

...Між Бережанами та Поручином минала юність Богдана-гімназиста. Від селян він чув багато легенд та переказів про давні часи. Веснянки, гагілки, обжинки, колядки, щедрівки - усе, як колись, в дуже-дуже давніх часах...Усе це будило його уяву.

Інсценівка

До нас на урок ми запросили трьох учасників цієї вистави — пастушків. Вони перші дізналися від Ангела про народження Ісуса Христа і прославляли його .

Учень (зачитує з “Біблії для дітей”)

Недалеко звідти серед ночі були пастирі, що стерегли свої стада . І ось

несподівано явився їм **ангел Господній**, і станув перед ними. Вони перелякалися зо страху . Але він сказав їм :

-Не бійтеся. Я прийшов вам сказати чудову вістку. Нині у Вифлеємі народився Христос. Господь—С п аситель, що на Нього чекав нарід. Ви можете Його побачити, повитого в яслах.

Пастушок 1

Боже милосердний, глянь на твої діти ,
Ми ростем, ми процвітаєм, як весняні квіти !

Пастушок 2

Просимо тя, Боже, просимо щиренько ,
Захисти від лиха і вітця , і неньку .
Хай ростуть здорові братчик і сестричка ,
А на столі буде біла паляничка .

Пастушок 3

Велика радість від світу ся з'явила ,
Діва Марія Сина породила,
І ми йдемо від хати до хати ,
Щоби добрим людям заколядувати .
Христос ся рождає!

Слайд 2

Ознайомлення учнів з епіграфом уроку

-Як ви розумієте слова, записані як епіграф уроку?

-Звідки вони взяті?

Повідомлення учнів (Інші учні, слухаючи, підбирають заголовок до прослуханого тексту)

Господь сказав ті слова, звертаючись до дітей. Коли людина змалку усвідомить мораль християнства, буде виконувати заповіді Божі, тобто любитиме свого ближнього, допомагатиме нужденному, то виросте небайдужою до чужого горя, буде корисною не лише рідним, а й своїй країні.

Ці слова взято зі священної і найвидатнішої пам'ятки людства - Біблії, точніше з одного із 4-ох Євангелій - Євангелія від Луки.

- Учні зачитують записані заголовки.

-Як ви думаєте, яким виріс Б.Лепкий? Чи дотримувався він заповідей Божих?

-Яку роль у його духовному розвитку відіграли батьки?

II. Етап формулювання мети

-Як ви думаєте, чи збереглися традиції святкування в нашому краї Свят-вечора, Різдва, як це було в часи життя Лепкого?

-Що нам потрібно зробити, аби дати відповідь на це запитання?

Учні записують тему уроку, усно формулюють мету.

Наші очікування

Учні заповнюють «Картку очікувань»:

«Я хочу...», «Я можу...», «Буду сьогодні...».

III. Етап проектування

Визначення учнями очікуваних результатів.

Складання(усно)орієнтовного плану навчальної діяльності на уроці.

-Про що будемо говорити сьогодні на уроці?

Намалюємо різдвяну зірку, назвавши символи Різдва (Різдвяний хліб, кутя, вертеп, коляда, дідух, сіно, ялинка...)

(Учні під керівництвом вчителя музики колядують.)

Донині колядники ходять із «сонцесяйною зіздуою», а письменники звеличують її в художньому слові.

IV. Етап реалізації мети

Ознайомлення із змістом вірша „Святвечірне“ (читає вчитель)

Чистенько скрізь , натикано чатиння
За образи , накрито довгий стіл
Обрусом білим ; хата як святиня,
А стіл неначе жертвенний престіл.
І блимають свічки, димок снується,
Зелене сіно пахне під столом
І радісно у грудях серце б'ється ,
І цілий світ здається гарним сном,
«Щоби дітей ми розуму навчили
І довели щасливо під вінець,
А нам тоді спокійної могили
Та пам'яті незлої і - кінець ".
Бажання . Якби з них одна десята .
Або хоч сота часть здійснилась нам,
Життя було би як Різдвяні свята

І як танок довкола райських брам.

Затихли вже колядники,

Вже північ залягає.

Лише на сніні дітваки

Орішків ще шукають.

Пустують внуки , а в куті

Сидить дідусь на лаві,

Зі стін всміхаються святі,

Бо раді цій забаві.

Нараз десь шелест під вікном!

Хтось сперся на загаті...

І зацікавило все кругом ,

І тремт пішов по хаті.

Дідусь вікно перехрестив .

„ Нічого. Звичклі речі.

Це дух Івана приходив

До нас на Святий вечір.

Словникова робота. Опрацювання незрозумілих слів.

Повторне прочитання вірша учнями

Бесіда за змістом

-Яка тема прочитаного твору ?

-Який настрій викликають у вас дві перші строфи ?

-З якою метою використано порівняння „хата,як святиня ”?

-Як розумієте третю строфу?

-Для кого Святвечір найрадісніший?Знайдіть відповідні рядки і прокоментуйте їх.

-Доведіть, що це твір поетичний?

Слайд 3

Радість Святого вечора

І блимають свічки, димок снується,
Зелене сіно пахне під столом,
І радісно у грудях серце б'ється,
І цілий світ здається гарним сном.

Чистенько скрізь, натикано
чатиння за образи, накрито
довгий стіл обрусом білим;
хата як святиня,
а стіл неначе жертвенний
престіл .

Теорія літератури. Ліричний герой. Рима. Римування

Слово вчителя

Інценівка оповідання „ Святий вечір" Б.Лепкого

(Дівчина накриває стіл, хлопець приносить житній сніп і ставить у кутку, пастух кидає під стіл в 'язку сіна і розстелює його по підлозі)

Пастух - А тепер уважайте на вогонь!

Мати - А не забудьте там про чісник!

(Дівчина кладе часник під обрус на 4-ох кінцях стола, поміж тарілки - гіллячки темно-зеленої соснини)

Входить дівчина, каже:

-Просили вас татуньо й мамуня і я вас прошу на коляду (подає миску з дарунками: горіхи, мід, медівники)

Мати - А чия ти , доню ?

Дівчина - Зарічних...

Мати(записують) — Подякуй мамуні і проси татуня, щоби на 2-ий день свят прийшли до нас на вечеру .

(Увіходить хлопець з дарунками) :

-Просили вас татуньо й мамуня і я вас прошу на коляду.

Мати - А чий ти, сину ? - Стельмахів... - Подякуй мамуні і проси татуня, щоби на 2-ий день свят прийшли до нас на вечеру .

Мати (до дітей):

-А квокати не будете ?

(Діти на сіно під столом, збирають горішки, цукерки, тішаться) :

- Кво-кво на Різдво!....

(Хтось з домашніх стукає у причілкове вікно, каже):

-А чи несуться вам кури ?

-Несуть, несуть, як мак трясуть!

Заходять колядники.Колядують

-Чи змінилось щось у святкуванні Святого вечора?

Конкурс на краще віншування (побажання)

Виразне читання напам'ять поезії „Забудьте торг життя”

Забудьте торг життя на мить ,

Втишіться, Господь з вами !

Чи чуєте ? Вона летить

Надземними шляхами !

Вона, колядка ...Боже мій,

Спішіться, сестро, брате .

Назустріч гості дорогій

Йдіть і ведіть до хати !

І посадіть її, де святі

Сідають на покуті,

Вона ж несе вам золоті

Легенди незабуті.

Легенди, як то ви , було ,

Дітьми у рідній хаті

До Свят-вечері за столом

Сідали брат при браті.

Як батько просфору ломив

Із мамою, сестрою
Ділився й стіл благословив
Хазяйською рукою .
І як вечерю раз у рік
Так тихо споживали,
Немов це був не борщ, а лік ,
І чари , а не страви...
А житній сніп стояв в куті
І кивав колосками,
Крізь вікна зорі золоті
Шептали: «Господь з вами !»
Здавалося..,та що слова !
Вони лиш примар того,
Що чує серце й голова
В час вечора Святого.
Глядім в легенду золоту,
Що йде до нас з просторів ,
Й добудьмо з неї силу ту,
Що гори перетворить .

Пояснення незрозумілих слів

Бесіда

- З якою метою автор використовує дієслова наказового способу, назвіть їх.
- До чого закликає автор в останній строфі ?
- В чому вбачає силу духу народу Б.Лепкий ?

Виразне читання учнем поезії „ У Різдвяні свята”

У Різдвяні свята
Спішім брат до брата.
Позабудьмо, що нас ділить,
Що відводить нас від ціли.
І заколядуймо :

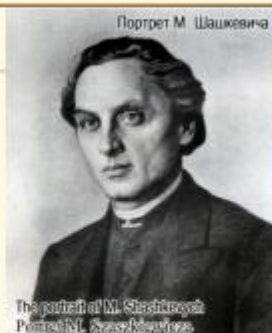
Дай тобі, Боже, всього, що гоже,
В пасіці рійно, в полі надійно,
А в хаті мирно і боговійно.
Всім нам посполу.
Згори до долу.
Дай щасливо побороти
Нашу вдачу кволу.
Щоб ми рука в руку
І груди при груди
Йшли на стрічу кращій долі
Так, як другі люди .
Щоб цілий світ, браття,
Не міг вийти з дива.
Що зробила на Україні
Раз єдність правдива...

Слайд 4

Б. Лепкий та М. Шашкевич

У Різдвяні свята
Спішим брат до брата....
Щоб ми рука в руку і груди
при груди
Йшли на стрічу кращій долі
Так, як другі люди.

Дайте руки, юні други,
Серце к серцю най припаде,
Най щезають тяжкі туги,
Ум охота най засяде...
Разом к світлу,
друзи жваві!

Бесіда за змістом

-Чи можна сказати, що зміст твору є актуальним. Яке побажання висловлене у вірші? До чого закликає автор? Із яким твором Маркіяна Шашкевича перегукуються останні рядки поезії?

Виразне читання вчителем поезії „ Під Різдво”

Колядки , колядки . колядки ,
Свічечки на зеленій ялинці ;
Білий сніг вкрив садки і грядки .
Мерехтять на кождіській билинці
Любі сни . райські сни, сни весні ,
Сни про те, що було і минуло,
Хоч як серце у грудях тисни .
Щоб забуло -воно не забуло.
Кожний день, кожду річ, кожний мент,
Кожде слово з уст близьких і рідних.
Заховало воно, мов фрагмент,
Мов мелодію арф неподібних

Бесіда за змістом вірша

- Який настрій викликає у вас поетичний твір ?
- З чим це пов'язано ? Дайте відповідь, опираючись на біографію Б.Лепкого.
- Підберіть синонім до слова „гадка”.
- Які художні засоби використані в цьому вірші ?
- Поясніть, як розумієте рядки :

Оцей наш славний „ Бог предвічний ”.

Який, який він довговічний

Колядка «Бог предвічний»(аудіозапис)

V. Етап оцінювання і корекції

Заключне слово вчителя

Бесіда

- Отже, що нового про святкування Різдва на Україні ви дізналися ?
- Які традиції у святкуванні Різдва і Святвечора збереглися до наших днів ?

-Що нового у творчості Б. Лепкого відкрили для себе ?

Розповідь вчителя про творчість Олега Шупляка

Слайд 5

Зорові ілюзії Олега Шупляка

Художник Олег Шупляк із райцентру Бережани на Тернопільщині малює у жанрі оптичної ілюзії. На картинах із подвійним змістом зображає відомих митців та вчених, в обрисах яких можна впізнати твори, що їх прославили. Таким чином зобразив Лесю Українку, Івана Франка, Тараса Шевченка, Богдана Лепкого та інших.

Слайд 6

Любі сни,райські
сни, сни весни,
Сни про те, що
було
і минуло, -
Хоч як серце у
грудях тисни,
Щоб забуло,-воно
не забуло.
...Заховало воно,
мов
фрагмент,мов
мелодію арф
неподібних

Слайд 7

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на
папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не
розвіяв
В степу, як пилину?
Чом вас лихо не
приспало,
Як свою дитину?..

Слайд 8

Я обізвуся до них
шелестом тихим
вербової гілки,
голосом ніжним
тонкої сопілки,
смутними росами з
вітів моїх. Я їм тоді
проспіваю все, що
колись ти для мене
співав, ще як
напровесні тут
вигравав, мрії
збираючи в гаю...
Грай же, коханий,
благаю!

VI. Домашнє завдання

Записати улюблену колядку, написати твір-мініатюру «Різдвяна зірка»